

MATALALTA

ke 17.2.2021 klo 19, Mikaeli

Erkki Lasonpalo, kapellimestari
Timo Riihonen, basso

W.A. Mozart (1756–1791):
Preludi ja fuuga c-molli KV 546

Johannes Brahms (1833–1897)
Neljä vakavaa laulua (sov. Tuukka Lehtonen)

1. Denn es gehet dem Menschen wie dem Vieh
2. Ich wandte mich, und sahe an
3. O Tod, wie bitter bist du
4. Wenn ich mit Menschen- und mit Engelszungen

--- VÄLIAIKA---

Richard Wagner (1813–1883)
Musiikkia oopperasta Tristan ja Isolde

Preludi (NYCP edition, sov. Yoomi Paick)
Tatest du's wirklich? Kuningas marken monologi (sov. Erkki Lasonpalo)

Aarre Merikanto (1893–1958):
Canzona

Oskar Merikanto (1868–1924)
Oi muistatko vielä sen virren - Laatokka - Elämälle
(sov. Tuukka Lehtonen)

Erkki Lasonpalon kapellimestariopinnot alkoivat Jorma Panulan nuorisokapellimestariluokalla vuonna 2007. Vuodesta 2008 opinnot jatkuivat Sibelius-Akatemian kapellimestariluokalla professori Leif Segerstamin johdolla. Kapellimestaridiplomin Lasonpalo suoritti keväällä 2012 erinomaisin arvostuin.

Lasonpalo on johtanut diplominsa jälkeen lähes kaikkia kotimaisia orkestereita sekä Göteborgin ja Islannin Sinfoniaorkestereita. Hän on toiminut Heinäveden Musiikkipäivien taiteellisena johtajana vuodesta 2014. Syksyllä 2016 Lasonpalo aloitti Kemin kaupunginorkesterin taiteellisena johtajana sekä Tapiolan nuorten sinfonikkojen pääkapellimestarina. Syksystä 2017 alkaen Lasonpalo toimi Mikkelin kaupunginorkesterin taiteellisena partnerina. Keväästä 2019 Lasonpalo on toiminut sinfoniaorkesteri Vivan taiteellisena johtajana. Keväästä 2020 Lasonpalo aloitti Lappeenrannan kaupunginorkesterin taiteellisena johtajana sekä Mikkelin kaupunginorkesterin pääkapellimestarina. Hän toimii myös Helsinki Sinfoniettan taiteellisena johtajana.

Viulunsoittoa Lasonpalo opiskeli ensin Lahden konservatoriossa Pertti Sutisen johdolla. Sibelius-Akatemiassa hän opiskeli viulua vuodesta 2004 Mi-Kyung Leen, Päiviyt Mellerin, Réka Szilvayn ja Tero Latvalan johdolla. Hän on toinen viulisti Postiglion-jousikvartetissa, joka voitti kesällä 2009 kansainvälisen Night and Sun jousikvartettilpailun.

Timo Riihonen opiskeli Sibelius-Akatemiassa vuosina 2003-2008 Pekka Kähkösen oppilaana ja valmistui musiikin maisteriksi vuonna 2010. Vuonna 2008 hän voitti Lappeenrannan laulukilpailuissa mies-

ten sarjan korkeimman palkinnon ja aloitti jatko-opinnot Zürichin oopperastudiossa. Matti Salminen -stipendi myönnettiin hänelle vuonna 2007. Vuosina 2009-2013 Riihonen oli kiinnitettyinä solistiksi Deutsche Oper am Rhein -oopperataloon, minkä jälkeen hän siirtyi solistiksi Kielin oopperataloon, jossa hän lauloi bassorepertuaarin

keskeisiä päärooleja. Vuodesta 2018 Riihonen jatkaa uransa vapaana taiteilijana ja pitää tukikohtanaan Helsinkiä. Lähitulevaisuuden produktioihin kuuluvat mm. vierailut Bayreuthin oopperajuhlilla, Grazin ja Wiesbadenin oopperataloissa sekä Suomen kansallisoopperassa.

Uransa aikana Riihonen on vierailut mm. seuraavissa oopperataloissa: Milanon Teatro alla Scala, Berliinin Valtionooppera, Deutsche Oper Berlin, Bayreuther Festspiele, Oper Dijon, Hessische Staatsoper Wiesbaden, Savonlinnan Oopperajuhlat, Suomen Kansallisooppera, Latvian Kansallisooppera. Kapellimestareista hän on tehnyt yhteistyötä mm. Daniel Barenboimin, Philippe Jordanin, Marek Janowskin, Andris Nelsonsin, Hartmut Hänchenin ja Leif Segerstamin kanssa.

Konsertti- ja oratoriosolistina Timo Riihonen on kuultu mm. Berliinin Filharmoniaossa, Zürichin Tonhallessa, Kielin Filharmoniaossa, Ebracher Musiksommerissa, Kuhmon Kamarimusiikissa, Radion Sinfoniaorkesterin solistina.

W. A. Mozart: Adagio ja fuuga c-molli

Wolfgang Amadeus Mozartin säveltämän kamarimusiikin määrä on hämmästyttävä: sonaatteja, jousikvartettoja ja -kvintettoja, pianotrioja, serenadeja, divertimentoja ja paljon muuta erilaisille kokoonpanoille. Näiden sävellysten on täytyntä syntyä perin vaivattomasti ja nopeasti ottaen huomioon Mozartin koko tuotannon laajuuden, mutta myös kamariteokset edustavat poikkeuksetta korkeaa laatua. Illan avusteos on myös alun perin kamarimusiikkia: **Adagio ja fuuga** c-molli on pienelle jousiyhtyeelle muotoiltu lyhyehkö teos, jossa fuuga sävellysmuotona vihjaa Mozartin kiinnostukseen vanhempaan kontrapunktiseen musiikkiin.

Sävellyksen fuuga-osan Mozart sävelsi ensin pianolle nelikätisesti vuonna 1783, jolloin hän oli hyvin kiinnostunut barokkimusiikista ja Bachin sekä Händelin sävellystekniikoiden opiskelusta. Viisi vuotta myöhemmin Mozart palasi jostakin syystä tähän fuugaan, sovitti sen jousiyhtyeelle ja muotoili teoksen alkuun hitaan johdannon. Samana vuonna, 1788, Mozart sävelsi kolme viimeistä sinfoniaansa, joita pidetään hänen parhaimpinaan. Sinfonian nro 41 finaali on erityisen tunnettu hienosta fuugamaisesta

rakenteestaan, joten ehkä polyfoninen säveltäminen toi Mozartin mieleen aiemmin valmistuneen fuugan c-molli, jonka hän halusi muokata teokseksi jousille. Teos on harvinaisen painokasta ja vakavaa musiikkia Mozartin tuotannossa.

Johannes Brahms: Vier ernste Gesänge

Saksalainen täysromanttisen tyylin edusta ja Johannes Brahms osoitti jo nuorella iällä säveltäjänkykynsä. Parikymppisenä hän oli jo säveltänyt vakuuttavia pianoteoksia, lauluja ja kamarimusiikkia. Innokkaana musiikkikirjoittajana tunnettu säveltäjä Robert Schumann esitteli Brahmsin musiikkiyleisölle kirjoittamalla hänestä artikkelin Neue Zeitschrift für Musik -lehteen.

Brahms tunsu erittäin hyvin saksalaisen musiikkiperinteen ja maineikkaat edeltävien sukupolvien säveltäjät. Hänen sinfonisen sävellystyylinsä kehittyminen vei kauan aikaa, sillä erityisesti Beethovenin saavutukset sinfoniasäveltäjänä tuntuivat mahdottomilta ylittää. Brahmsin ensimmäinen sinfonia valmistuikin säveltäjän ollessa yli 40-vuotias. Laulusarja Vier ernste Gesänge (Neljä vakavaa laulua) vuodelta 1896 on sinfonioiden jälkeistä kypsää tuotantoa. Alun perin matalalle lauluäänelle ja pianolle sävelletyt laulut on muotoilltu Martti Lutherin kääntämän saksankielisen Raamatun teksteihin.

Sarjan kolme ensimmäistä laulua käsittelevät kuolemaa ja elämän katoavaisuutta, kun taas neljäs laulu on täynnä uskoa, toiveikkuutta ja armollisuutta. Brahms sävelsi laulusarjan oleskellessaan Wienissä ja omisti sen kuvataiteilija Max Klingerille. Brahmsin pitkäaikainen ja läheinen ystävä Clara Schumann oli saman vuoden alussa saanut sairaskohtauksen, ja Brahms sai laulusarjan valmiiksi toukokuussa aavistellen ystävänsä lähestyvää kuolemaa. Sarjan henkilökohtaisuudesta kertoo se, että säveltäjä ei ensin olisi halunnut lauluja esitettävän ollenkaan.

Sarjan ensimmäinen laulu *Denn es gehet dem Menschen* (Sillä ihmislasten käy niin kuin eläintenkin) pohtii kuolemaa; niin ihmisten kuin eläintenkin täytyy kuolla, kaikki samanarvoisina. Erittäin vakava ja painokas laulu avaa sarjan vaikuttavasti. Toinen laulu *Ich wandte mich und sahe an alle* (Taas minä katselin kaikkea sortoa) on surumielisten ja pitkälinjaisempien melodioiden valtakuntaa. Siinä kerrotaan ihmisten pahuu-

desta ja sorrosta toisiaan kohtaan. *O Tod, wie bitter bist du* (Oi kuolema, kuinka katkera oletkaan) muistuttaa kuoleman olevan pelätty tai toivottu vieras ihmisen elämäntilanteesta riippuen. Sarjan viimeinen, nopeatempoisempi laulu *Wenn ich mit Menschen und mit Engelszungen redete* (Vaikka minä puhuisin ihmisten ja enkelien kielillä) nostaa lopulta tunnelman synkyydestä toiveikkuuteen ja jopa iloon. Laulu päättyy 1. korinttilaiskirjeen sanoihin

”Niin pysyvät nyt usko, toivo, rakkaus, nämä kolme; mutta suurin niistä on rakkaus.”

Richard Wagner: Preludi ja kuningas Marken monologi oopperasta Tristan ja Isolde

Richard Wagnerin, vaikutus oopperamaailmaan ja koko musiikin historiaan on ollut valtaisa. 1800-luvulla elänyt Wagner mullisti oopperaa Gesamtkunstwerk-käsitteellään (kokonaistaideteos). Oopperan tuli olla runouden, visuaalisuuden, draaman ja musiikin synteesi. Hieno esimerkki tästä on hänen neljän oopperansa sykli *Nibelungin sormus*. Useista muista säveltäjistä poiketen Wagner kirjoitti myös libretto omiin oopperoihinsa.

Wagnerin musiikki on tekstuuriltaan monikerroksista, harmonioiltaan laveaa ja orkesterin käytöltään loisteliasta. Oopperoiden mittasuhteet ovat valtavia ja niiden kestot jopa neljästä viiteen tuntia. Wagner tuli tunnetuksi myös johtoaiheiden (Leitmotiv) ahkerana käyttäjänä: henkilöillä, paikoilla tai esineillä on oma tunnistettava musiikillinen aiheensa. Wagner rakennutti oman oopperatalon Bayreuthiin, jossa monet hänen oopperoistaan kantaesitettiin. Nykyisinkin Bayreuthissa järjestetään vuosittain suosittu oopperajuhlat.

Tänään kuulemme musiikkia Wagnerin oopperasta Tristan ja Isolde. Kolminäytöksinen ooppera perustuu 1100-luvulla eläneen saksalaiskirjailijan versioon Tristan ja Isolde -legendasta, joka kertoo feodaaliyhteiskunnan aikaisesta parista. Heidät on sidottu yhteen, mutta he eivät koskaan saa toisiaan. Oopperalla oli valtava vaikutus modernin musiikin suuntaan sekä myös taidemuotoihin musiikin ulkopuolella. Oopperan avaa alkusoitto (Preludi), joka käynnistyy kuuluisalla ”Tristan-soinnulla”. Into-

himoa ja tukahdutettuja tunteita pursuava alkusoitto antaa esimakua lähes nelituntisen oopperan maailmasta. Samasta oopperasta kuulemme myös kuningas Marken monologin. Oopperassa basso esittää kuningas Marken roolin. Marke on Cornwallin kuningas, jonka on määrä mennä naimisiin prinsessa Isolde'n kanssa, vaikka Isolde rakastaa ritari Tristiania. Monologissaan kuningas ilmaisee pettymyksensä siitä, että hänen palvelijansa Tristan on valloittanut kuninkaalle luvattun morsiamen sydämen.

Aarre Merikanto: Canzona

Aarre Merikanto on kiinnostava tapaus suomalaisessa musiikin historiassa. Isäänsä Oskar Merikantoon verrattuna täysin erilaista musiikkia kirjoittanut Aarre sai varhaisteoksiaan lukuun ottamatta tuotannolleen nihkeän vastaanoton, Etenkin 1920-luvulla valmistuneita sävellyksiä pidettiin liian moderneina, ja osa niistä jäi esittämättä kokonaan. Huomattavan määrän omaperäisiä teoksia säveltäneen Merikannon tyyli muuttui myöhemmin vähemmän radikaaliksi ja konservatiivisemmaksi, johon saattoi johtaa turhautuminen säveltäjänä torjutuksi tulemisesta. Merikannon perinteisempään tuotantoon kuuluu tämän illan miniatyyriteos *Canzona*, joka valmistui vuonna 1934 jousikvartetille. Teos kantaa myös nimeä *Melodia vuodelta 1912*. Yleisaslutaan romanttinen ja hieman melankolinen *Canzona* on lavealla ja herkällä jousisoinnilla tunnelmointia.

Oskar Merikanto: Yksinlaulut

Oskar Merikanto kuului 1900-luvun taitteen rakastetuimpiin suomalaisiin säveltäjiin. Aiemmin esitellyn Aarre Merikannon isä oli musiikin moniottelija toimien niin urkurina, pianosäestäjänä, musiikkipedagogina kuin aktiivisena suomalaisen musiikkielämän vaikuttajana. Merikanto suuntautui ikätoveristaan Sibeliuksesta poiketen yksinkertaisempaan ja kansanomaisempaan ilmaisuun rakentaen näin siltaa suuren yleisön ja taidemusiikin välille. Suuria tyyllillisiä muutoksia Merikannon uran aikana ei tapahtunut. Hän pysytteli selkeässä ilmaisussa, jonka luonteva melodisuus ja valoisuus tekivät hänen tuotannostaan erittäin suosittu. Konsertin päätteeksi kuulemme Merikannolta kolme erityyppistä laulua: Oi muistatko vielä sen virren vuodelta 1900 on tunnelmaltaan

harras ja koskettava. Kappaleen syntyhistoria ei ole niin harras: Merikanto ja Eino Leino kävelivät alkoholia nauttineina hautausmaan ohi ja kuulivat kappelista hautausmusiikkia. Myöhemmin ämän jälkeen jälkeen Leino kirjoitti runon Oi muistatko vielä sen virren ja Merikanto sävelsi siihen laulun, joka perustuu kappelista kantautuneeseen virteeseen. Laatokka vuodelta 1920 Mikko Uotisen tekstiin on tavattoman kaunis muutaman minuutin täysimittainen draama. Sen kertoja peilaa läikkyviä tuntejaan Laatokan aaltoiin, voipa siinä kuulla myös kaukujen ajan historiallisista tapahtumista. Merikannon tunnetuimpiin yksilauluihin kuuluva Elämälle Ernst V. Knapen tekstiin taas on riemuisa julistus elämän luojalle ja tulevaisuudelle. TEKSTIT: Outi Mustonen.

TULEVIA TAPAHTUMIA:

JUKKA PERKO PLAYS CHARLIE PARKER

pe 26.2.2021 klo 19
Jukka Perko, saksofoni
Toomas Keski-Säntti, piano
Eero Seppä, basso
Teppo Mäkynen, rummut

MIKKELIN KAUPUNGINORKESTERI

I viulu	Jyrki Lasonpalo Ida Tunkkari Lauri Lehto Heidi Lehtoranta
II viulu	Lauri Kotila Lahja Pulkkinen Tuukka Lehtonen
Altoviulu	Sari Nevanko Pirkko-Liisa Rautavirta
Sello	Yrjö Pulkkinen Heikki Hotti
Kontrabasso	Tuomas Ertz

Johannes Brahms: Neljä vakavaa laulua

Saarnaajan kirja 3: 19-22

Sillä ihmisten ja eläinten kohtalo on yhtäläinen: samalla tavoin kuolevat molemmat, yhtäläinen henki on kaikilla. Ihmisillä ei ole etusijaa eläimiin nähden, kaikki on turhuutta.

Kaikki menee samaan paikkaan: kaikki on tullut tomusta ja kaikki palaa tomuun.

Kuka tietää, kohoako ihmisen henki ylös ja vajoako eläinten henki alas maahan?

Minä havaitsin, ettei ole mitään parempaa kuin nyt iloita teoistaan. Sellainen on ihmisen osa. Kuka hänet toisi takaisin näkemään, mitä hänen jälkeensä tapahtuu?

Saarnaajan kirja 4: 1-3

Minä katselin sitten kaikkea sortoa, jota harjoitetaan auringon alla.

Katso: sorrettujen kyynelet! Ei ole heillä lohduttajaa.

Katso: sortajien väkivalta! Eikä lohduttajaa ole.

Silloin minä ylistin vainajia, jotka ovat kuolleet - ylistin onnellisemmiksi kuin ovat ne, jotka vielä elävät; ja näitä kumpiakkin onnellisemmaksi ylistin sitä, joka ei ole syntynytäkään ja jonka ei ole tarvinnut nähdä sitä pahaa, mitä auringon alla tapahtuu.

Siirakin kirja 41: 1-2

Oi kuolema! Kuinka katkeraa onkaan sinua muistaa
silloin kun ihminen elää rauhassa omaisuutensa keskellä,
on huolia vailla, menestyy kaikessa
ja kykenee vielä nauttimaan elämän iloista.
Oi kuolema! Kuinka hyvä onkaan sinun lakisi
sille, joka elää puutteessa ja jonka voimat hupenevat,
sille, joka vanhuudessaan murehtii kaikkea,
epäilee kaikkia eikä jaksakaan enää.

Korinttolaiskirje 13: 1-3, 12-13

Vaikka minä puhuisin ihmisten ja enkelien kielillä, mutta
minulla ei olisi rakkautta, olisin minä vain helisevä vaski tai
kilisevä kulkunen.

Ja vaikka minulla olisi profetoimisen lahja ja minä tietäisin
kaikki salaisuudet ja kaiken tiedon, ja vaikka minulla olisi kaikki
usko, niin että voisin vuoria siirtää, mutta minulla ei olisi
rakkautta, en minä mitään olisi.

Ja vaikka minä jakelisin kaiken omaisuuteni köyhäin
ravinnoksi, ja vaikka antaisin ruumiini poltettavaksi, mutta
minulla ei olisi rakkautta, ei se minua mitään hyödyttäisi.

Sillä nyt me näemme kuin kuvastimessa, arvoituksen tavoin,
mutta silloin kasvoista kasvoihin; nyt minä tunnen vajavaisesti,
mutta silloin minä olen tunteva täydellisesti, niinkuin minut
itsenikin täydellisesti tunnetaan.

Niin pysyvät nyt usko, toivo, rakkaus, nämä kolme; mutta
suurin niistä on rakkaus.